

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2023. gada 27. janvārī

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Gunārs Kusiņš, tiesneses Irēna Kucina un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto Rīgas pilsētas tiesas (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 2/2023),

konstatēja:

1. No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2014. gada 21. janvāra noteikumu Nr. 50 “Elektroenerģijas tirdzniecības un lietošanas noteikumi” 113. punktu (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 64. un 105. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai.

2. Apstrīdētā norma nosaka: “Ja sistēmas operators konstatē iejaukšanos komercuzskaites mērāparāta darbībā, ko apstiprina ekspertīzes atzinums, vai pieslēgumu pirmsuzskaites ķēdēm un šīs darbības nebija iespējams atklāt, veicot kārtējo komercuzskaites mērāparāta kontroli, sistēmas operators ir tiesīgs pārrēķināt elektroenerģijas, sistēmas pakalpojumu, citu pakalpojumu un obligātā iepirkuma komponentu apjomu par laikposmu līdz vienam gadam pēc

pievienojuma maksimālās caurlaides spējas diennakts 24 stundu periodā neatkarīgi no iepriekšējo pārbaužu rezultātiem.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības nav mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 9. punkts noteic, ka tiesības iesniegt pieteikumu par lietas ierosināšanu ir tiesai, izskatot civillietu. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.¹ panta pirmās daļas 1. punktu pieteikums iesniedzams, ja tiesa, izskatot civillietu pirmajā instancē, uzskata, ka norma, kas būtu jāpiemēro šajā lietā, neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzējas izskatīšanā ir civillietā, kurā celta prasība pret juridisko personu par neuzskaitītās patērētās elektroenerģijas parāda piedziņu. Prasītājs civillietā ir sistēmas operators, kas veica elektroenerģijas patēriņa kontroli un konstatēja patvaļīgi ierīkotus pievienojumus pirmuzskaites tīklam. Pamatojoties citstarp uz apstrīdēto normu, sistēmas operators veica pārrēķinu par neuzskaitīto patērēto elektroenerģiju, par ko izrakstīja rēķinus atbildētājam. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 64. pantam un 105. pantam, kā arī Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai. Tādēļ tā nolēmusi iesniegt pieteikumu Satversmes tiesā un apturēt tiesvedību minētajā civillietā.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot tam Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu tiesas uzskats par apstrīdēto normu neatbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām ir juridiski jāpamato. Tiesas pieteikuma gadījumā juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē ir juridisko argumentu kopums, kas ir nepieciešams un vienlaikus arī pietiekams prasījuma apmierināšanai.

6.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 64. pantam un Elektroenerģijas tirgus likuma 32. panta piektajai daļai, jo Ministru kabinets, to pieņemot, esot pārkāpis likumdevēja pilnvarojumu.

Satversmes tiesas judikatūrā ir atzīts: lai izvērtētu, vai Ministru kabinets nav pārkāpis tam piešķirto pilnvarojumu, visupirms jānoskaidro pilnvarojošo normu saturs un mērķis, bet pēc tam jāpārbauda, vai Ministru kabinets, izdodot attiecīgās normas, ir ievērojis tam likumā noteiktā pilnvarojuma robežas (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 20. marta sprieduma lietā Nr. 2019-10-0103 32.3. punktu*). Turklāt Ministru kabinets drīkst izdot tikai tādas normas, kas sasniedz likumdevēja noteikto mērķi un nav pretrunā ar vispārējiem tiesību principiem un citām Satversmes normām, starptautiskajām un Eiropas Savienības tiesību normām, kā arī citiem likumiem (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 28. septembra sprieduma lietā Nr. 2019-37-0103 29.3. punktu*).

Pieteikumā ir citēta Elektroenerģijas likuma 32. panta piektā daļa un vispārīgi norādīts, ka Ministru kabinets ir pārkāpis šajā normā noteikto likumdevēja pilnvarojumu. Proti, apstrīdētā norma nenosakot kārtību, kādā veicami norēķini par saņemto pakalpojumu, bet gan nosakot to, kā atlīdzināmi sadales sistēmas operatoram ar neatļautu darbību nodarītie zaudējumi. Tomēr pieteikumā nav norādīti Satversmes tiesas judikatūrai atbilstoši juridiski argumenti par Ministru kabinetam likumā noteiktā pilnvarojuma saturu un mērķi, kā arī to, kādēļ konkrētajā gadījumā Ministru kabinets būtu pārkāpis tam noteiktā pilnvarojuma robežas.

6.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam, jo tā neparedz kārtību, kādā sistēmas operators nosaka faktiski patērētās elektroenerģijas daudzumu.

Satversmes tiesa ir vairākkārt norādījusi: lai izvērtētu apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, jānoskaidro, vai: 1) apstrīdētajā normā ir ietverts kāds tiesību ierobežojums; 2) ierobežojums ir noteikts ar likumu; 3) ierobežojumam ir leģitīms mērķis; 4) ierobežojums atbilst samērīguma principam. Savukārt izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesa pārbauda: pirmkārt, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, proti, vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt leģitīmo mērķi; otrkārt, vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; treškārt, vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 12. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2018-17-01 19.–20. punktu*).

Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un citētas tiesību normas. Pieteikuma iesniedzēja pieļauj, ka pamattiesību ierobežojums ir nesamērīgs. Tomēr pieteikumā nav sniegts Satversmes tiesas judikatūrai atbilstošs juridiskais pamatojums tam, vai pamattiesību iespējamais ierobežojums ir noteikts ar likumu, vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc Rīgas pilsētas tiesas pieteikuma (pieteikums Nr. 2/2023).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kusiņš